

**اظهار نظر کارشناسی درباره لایحه:
«تعیین تکلیف وجوه دریافتی موضوع بند «ه» تبصره «۱۹» قانون
برنامه دوم توسعه طی سالهای ۱۳۷۴ و ۱۳۷۵»**

مقدمه

به منظور اعمال سیاست صرفه‌جویی در مصرف انرژی در تبصره «۱۹» قانون برنامه سوم توسعه در سال‌های (۱۳۷۴-۱۳۷۸) عوارضی بر قیمت فروش چهار فرآورده اصلی شامل بنزین، نفت سفید، نفت گاز و نفت کوره؛ افزایش قیمت هر مترمکعب گاز طبیعی؛ افزایش قیمت هر کیلووات برق؛ افزایش قیمت هر مترمکعب آب شامل آب شرب خانگی و صنعتی و افزایش قیمت ارائه خدمات پستی و مخابراتی اعمال شده است.

در بند «ه» همین تبصره ذکر گردیده است که: «مبالغ وصولی که از طریق افزایش تعرفه در بندهای فوق صورت می‌گیرد جنبه عوارض داشته و باید عیناً به خزانه واریز شود. همچنین به دولت اجازه داده شده است مبالغ وصولی در هر مورد را برای اجرای طرح‌های عمرانی براساس بودجه‌های مصوب سالانه و مبادله موافقتنامه شرح عملیات، در اختیار دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط قرار دهد». نظر به این‌که این عوارض به خزانه دولت واریز گردیده است لذا به عنوان درآمد عمومی قلمداد شده است و چون اعتبار طرح‌های عمرانی از محل این عوارض در قوانین بودجه آمده است، لذا مشمول مقررات عمومی دولت بوده است.

توضیحات

- چون اعطای اعتبار به شرکت‌های موضوع تبصره «۱۹» به صورت طرح عمرانی انتفاعی بوده است لذا براساس ماده (۳۲) قانون برنامه و بودجه، اعتبارات از محل عوارض به صورت وام تلقی می‌گردد و دستگاه اجرایی باید پس از بهره‌برداری این مبالغ دریافتی را به خزانه دولت مسترد نماید.
- در قوانین بودجه سال‌های ۱۳۷۶، ۱۳۷۷، ۱۳۷۸، تبصره «۲۷» اعتبارات عمرانی موضوع بند «ه» تبصره «۱۹» قانون برنامه دوم توسعه را مشمول ماده (۳۲) قانون برنامه و بودجه و ماده (۱۱۳) قانون محاسبات عمومی ندانسته و اعتبارات اعطایی از محل عوارض را با تصویب مجمع عمومی به حساب افزایش سرمایه دولت در شرکت‌های دولتی قلمداد نموده است.
- در خصوص سال‌های ۱۳۷۴ و ۱۳۷۵ چون در قوانین بودجه سال‌های مذکور این امر مسکوت است و این سکوت موجب ابهامات و برداشت‌های متفاوتی برای دستگاه‌های اجرایی، که از محل عوارض بهینه‌سازی انرژی استفاده می‌نمایند، پدید آمده است؛ لذا لایحه مذکور به منظور هماهنگی با سال‌های (۱۳۷۶-۱۳۷۸) و رفع هر گونه ابهام برای اصلاح سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۷۴ پیشنهاد گردیده است.
- مطابق قوانین بودجه سال‌های ۱۳۷۴ و ۱۳۷۵ میزان اعتبارات مصوب که مشمول این لایحه می‌شود به شرح زیر استخراج شده است:

سال ۱۳۷۴	اعتبار عمرانی فصل برق	۱۵۷۲/۷ میلیارد ریال
سال ۱۳۷۵	اعتبار عمرانی فصل برق	۲۲۷۵ میلیارد ریال
سال‌های ۱۳۷۴ و ۱۳۷۵	اعتبار عمرانی آب و برق خوزستان	۳۱۴/۳ میلیارد ریال
جمع		۴۱۶۳ میلیارد ریال

شماره ثبت: ۲۴۲

شماره ترتیب چاپ: ۴۰۱

تاریخ چاپ: ۱۳۸۳/۷/۴

نام دفتر:

مطالعات برنامه و بودجه

مطالعات حقوقی

شماره مسلسل:

۷۱۹۳

آذر ۱۳۸۳

۵. تسری مفاد لایحه بدون هیچ‌گونه توضیح و توجیهی، آن هم پس از گذشت چهار سال و هفت ماه از آغاز برنامه بعدی توسعه به برنامه دوم توسعه، برای سایر دستگاه‌ها آن هم با افزودن عبارت «شرکت‌های دولتی که شمول قوانین و مقررات عمومی به آن‌ها مستلزم ذکر یا تصریح نام است نیز مشمول این قانون و احکام متناظر مقرر در تبصره «۲۷» قوانین و بودجه سال‌های ۱۳۷۶ لغایت ۱۳۷۸ کل کشور می‌باشد» ابهام آمیز است.

۶. در ماده (۴) قانون مدنی تصریح و مقرر شده است: «اثر قانون نسبت به آتیه است و قانون نسبت به ماقبل خود اثر ندارد مگر این که در خود قانون مقررات خاصی نسبت به این موضوع اتخاذ شده باشد». بدیهی است رعایت اصل مذکور در رابطه با حقوق مکتسبه افراد غیرقابل انعطاف و در مورد حقوق دولت انعطاف‌پذیر است. لذا آنچه که در لایحه تقدیمی پیشنهاد شده است تخطی از اصل «عطف به ما سبق نشدن قانون» بوده که قانونگذار با رعایت مصالح عمومی می‌تواند نسبت به پذیرش یا رد آن اقدام نماید.

سؤالات

۱. آیا شرکت‌های مذکور در سال‌های ۱۳۷۴ و ۱۳۷۵، ماده (۱۱۳) قانون محاسبات عمومی را رعایت کرده‌اند.

۲. در موافقتنامه‌های سال‌های ۱۳۷۴ و ۱۳۷۵ چه تعداد از طرح‌ها انتفاعی بوده است و آیا بعد از بهره‌برداری نسبت به استرداد وام از خزانه اقدام شده و آیا ماده (۳۳) قانون برنامه و بودجه رعایت شده است؟

۳. چرا در لایحه دولت برخلاف تبصره «۲۷» قانون بودجه موارد استثنا مواد (۳۲) و (۱۱۳) مورد اشاره به «مقررات مغایر با این قانون» نیز تسری داده شده است؟

نتیجه گیری

۱. اگر طرح‌های عمرانی اجرا شده از محل عواید مزبور طی سال‌های ۱۳۷۶ الی ۱۳۷۸ همان طرح‌ها یا با ماهیت مشابه باشند، عقلایی خواهد بود که از یک سبک و سیاق قانونی در دوره اجرا تبعیت نمایند. لکن اگر مستند تبصره‌های «۲۷» قوانین بودجه سال‌های ۱۳۷۶ لغایت ۱۳۷۸ باشد، چون صرفاً به شرکت‌های برق منطقه‌ای، سازمان آب و برق خوزستان، توانیر و سازمان توسعه برق ایران مرتبط است، می‌باید این لایحه صرفاً معطوف به دستگاه‌های مزبور شود.

۲. اگر علی‌رغم مستند مزبور، هدف این باشد که تسهیلات تبصره‌های یاد شده که در مورد طرح‌های عمرانی معدودی مد نظر بوده، به بخش‌های پست و مخابرات، نفت و گاز و نظایر آن (زیرا عوارض بند «ه» تبصره «۱۹» به دستگاه‌های اخیرالاشاره نیز مرتبط بوده است) نیز تسری داده شود، این امر منطقی نیست.

۳. به نظر می‌آید تسری لایحه صرفاً به سال‌های ۱۳۷۴ و ۱۳۷۵ در مورد طرح‌های عمرانی دستگاه‌های مربوط به وزارت نیرو، بلامانع می‌باشد (البته آن هم صرفاً در مورد مواد (۳۲) قانون برنامه و بودجه و ماده (۱۱۳) قانون محاسبات عمومی).